

כאן כדי להישאר: חמאס מתכנן לשלוט בעזה גם בלי סמכויות

written by פרופ' קובי מיכאל | 22.01.2026

בינואר 2006 התקיימו בפעם הראשונה והאחרונה הבחירות החופשיות למועצה המחוקקת הפלסטינית. שיטת הבחירות הפלסטינית הייחודית, ששילבה בין בחירה רובנית לבחירה אזורית בצל המחלוקות והפיצול בקרב הפתח, הובילה לניצחונה של חמאס בבחירות ולהקמת ממשלת אחדות פלסטינית בראשות חמאס. בראש הממשלה עמד איסמאעיל הנייה ומקום מושבו היה ברצועת עזה.

הפתח וגורמי הרשות הפלסטינית, בדגש לגבי מנגנוני הביטחון, התקשו לקבל את ניצחון חמאס ואת מרות הממשלה בראשות הנייה, וחיש קל נתגלעו חילוקי דעות חריפים שהתדרדרו לאלימות, שסופה בהשתלטות אלימה של חמאס על רצועת עזה ביוני 2007, לאחר הרג המוני של אנשי הפתח/הרשות הפלסטינית, רובם ממנגנון הביטחון המסכל בפיקודו של מוחמד דחלאן.

האסטרטגיה שהפכה את עזה למבצר צבאי

ההפיכה האלימה הובילה לסילוק הרשות הפלסטינית מרצועת עזה ולקץ שלטונה שם. מאז יוני 2007 ביססה חמאס את שלטונה ברצועת עזה והפכה לריבון האפקטיבי, שניהל את הטריטוריה ואת האוכלוסייה, הפעיל את המוסדות השלטוניים, אכף חוק וסדר, ניהל את הכלכלה והקים כוח צבאי ותשתיות צבאיות רחבות היקף ואפילו ניהל קשרי חוץ עם איראן, קטאר, רוסיה, ונצואלה ומדינות אחרות. למעשה, רצועת עזה הפכה לישות סמי-מדינתית, יש אומרים אף מדינה, מאחר והתקיימו בה ארבעת התנאים המוכרים מאמנת מונטווידאו 1933.

התבססות חמאס ברצועת עזה, ובעיקר לאחר סילוק הנשיא מוחמד מורסי והאחים המוסלמים מהשלטון במצרים, הפכו את רצועת עזה לטריטוריה היחידה המנוהלת על ידי ארגון של האחים המוסלמים. חמאס שזכתה לגיבוי של טורקיה וקטאר, התמסדה ובנתה את היכולות הממשליות ובעיקר הצבאיות, כאשר החל משנת 2017 מתבססים והולכים הקשר ושיתוף הפעולה עם איראן, כשהחזון המשותף הוא השמדת ישראל.

במהלך שנות שלטון חמאס ברצועת עזה התנהלו כמה סבבים אלימים בין ישראל לחמאס, כשמבצע שומר החומות במאי 2021 היה מבחינת חמאס ניסוי הכלים לאסטרטגיית ריבוי החזיתות, שהגינה התכתב עם אסטרטגיית "טבעת האש" של איראן. הנהגת חמאס ברצועת עזה, שהפכה למרכז הכובד של תנועת חמאס, ביססה את מעמדה ואת דימוייה כמובילת ההתנגדות המזוינת וכאלטרנטיבה לאסטרטגיה המדינית של הרשות הפלסטינית. מעמדה התחזק בעיני הציבור הפלסטיני בכללותו וחמאס ראתה עצמה כאלטרנטיבה לפתח ולרשות הפלסטינית ולא כשותפה שלהם, סירבה לקבל את תנאי אבו מאזן לפיוס בין התנועות והעמידה תנאים שאבו

מאזן לא יכול היה לקבל. הפער הפך למשחק סכום אפס בין התנועות ולכן כשלו כל ניסיונות הפיוס מאז 2007.

במהלך כל השנים מאז 2007 פעלה הנהגת חמאס מרצועת עזה ובעיקר מחו"ל לחיזוק תשתית הטרור של הארגון בשטחי הרשות הפלסטינית באיו"ש, ולא פסקה מלאתגר את הרשות הפלסטינית ואת ישראל. חמאס הובילה, בעיקר בצפון השומרון, את הרעיון של שיתוף פעולה בין ארגוני הטרור כדי להגביר את הטרור נגד ישראל, להחליש את הרשות ולבנות את מעמדה ככוח מוביל, שיוכל להשלים את מלאכת ההשתלטות על הרשות הפלסטינית. הארגון רשם כמה הצלחות סמליות בולטות, אך מאז מרץ 2022, עת פרץ גל הטרור האחרון בעקבות שני פיגועים רצחניים שבוצעו על ידי ערבים ישראלים בשטח ישראל, וביתר שאת מאז מבצע בית וגן ובעיקר לאחר מתקפת 7 באוקטובר, נחלש הארגון. מנהיגו ההיסטורי צאלח אל-ערורי, שפעל מטורקיה ומלבנון, חוסל ותשתיות הארגון פורקו ברובן, בעיקר לאחר השתלטות צה"ל על חלק ממחנות הפליטים בשומרון [?] שכם, ג'נין, טולכרם וקלקיליה.

התכנית של חמאס לשמירה על השלטון ביום שאחרי

במהלך 20 השנים מאז הניצחון בבחירות ובעיקר מאז יוני 2007, ההשתלטות על רצועת עזה, ידע הארגון כמה הישגים חשובים מבחינתו, שסייעו לו לבסס תמיכה בקרב הציבור הפלסטיני. מתקפת 7 באוקטובר העצימה מאוד את התמיכה הציבורית בארגון ויחיא סינוואר אף הפך בעיני רבים בקרב הפלסטינים לממשיכו של סלאח א-דין האגדי. התמיכה הציבורית הגדולה בחמאס בעקבות 7 באוקטובר נשחקה, אך חמאס עדיין פופולרית יותר מהפתח בקרב הפלסטינים ויותר ממחצית הציבור הפלסטיני בכללותו עדיין תומך במתקפת 7 באוקטובר.

למרות השחיקה במעמדה של חמאס בקרב הציבור הפלסטיני ולמרות ביקורת ומחאה, בהיקפים לא מרשימים יש לציין, ולמרות האסון הנורא שהביאה על רצועת עזה ועל תושביה, חמאס אינה מתכוונת להיעלם מהזירה. הסכמתה להעביר את הסמכויות השלטוניות האזרחיות לממשלת המומחים שהוקמה, אין פירושה ויתור על כוחה הצבאי ועל השפעתה האמיתית על כל מה שיקרה ברצועת עזה. חמאס רואה למול עיניה את מודל חיזבאללה, נכונה לכופף ראש, לכאורה, בכל הנוגע לסמכויות השלטוניות האזרחיות ולוותר עליהן, אך מסרבת להתפרק מנשקה. כל אימת שחמאס תיוותר כישות צבאית מאורגנת, היא תהיה הגורם שישפיע יותר מכול גורם אחר על התנהלות הרצועה, ללא קשר לזהותו אותו גורם.

במהלך עשרים השנה שמאז הניצחון בבחירות, ידעה חמאס הישגים מאוד מרשימים לצד תבוסות ומפללות, אלא שהארגון על רגליו, פופולרי יותר מהפתח ועדיין רואה עצמו כאלטרנטיבה שלטונית לפתח ולרשות הפלסטינית. השתתפותן של טורקיה וקטאר במועצה המנהלת של רצועת עזה מפיחה תקווה גדולה בחמאס ותסייע כנראה להתחמקותה מהתפרקות מלאה מנשקה. חמאס כאן כדי להישאר. מדובר בארגון מסודר, ממושמע, היררכי ונחוש, המונע מכוח אידיאולוגיה דתית בתוספת רכיב לאומי, שמעולם לא הסכימה להכיר בישראל ועדיין חותרת להשמדתה.

הארגון היה ויישאר אתגר לישראל בשנים הקרובות.

פורסם ב-N12, בתאריך 22 לינואר 2026.